

Ytre Hvaler nasjonalpark

Protokoll 23-47

STYREMØTE 5 - 2023. YTRE HVALER NASJONALPARKSTYRE

Til stede: Mona Vauger, Petter N. Borge, Bjørnar Laabak, Benedicte Lund (sak 2023-42)
Forfall: Siri Martinsen, Atle Ottesen (vara)
Fra sekretariatet: Monika Olsen
Invitert: Haakon B. Haaverstad, Statens Naturoppsyn (SNO)
Tid: 22. september 2023 kl 09 – 1130. Befaringen til Akerøya avlyst på grunn av været
Sted: Besøkssenter Storesand

Forfall meldes snarest på tlf. 90712929 eller e-post: monika.olsen@statsforvalteren.no.

Vararepresentanter møter etter nærmere beskjed.

Eventuelle kommentarer til protokollen fra forrige møte oversendes sekretariatet.

Saksframlegg ligger på nasjonalparkstyret sin side: [Nasjonalparkstyret | 23-5 Møtedokument](#)

SAKSLISTE

Protokollen underskrives av styreleder og ett medlem som velges ved møtets begynnelse.

Eventuelle protokolltilførsler må fremsettes i møtet.

Innkommne saker til behandling

Styresaksnr.

Saksnr. arkiv

2023-41 Godkjenning av innkalling. Valg av medlem til underskrift av protokoll.
Innkalling ble godkjent. Petter N. Borge velges til å underskrive protokoll 23-47.

2023-42 Ytre Hvaler nasjonalpark – behandling av klage på vedtak om avslag - sjøkabel
- Norfest - Tampnet AS

2023/2771

Forvalters forslag til vedtak

Med hjemmel i verneforskriften for Ytre Hvaler nasjonalpark fastsatt ved kongelig resolusjon av 26. juni 2009, og naturmangfoldloven § 48 (jf § 4 i verneforskriften for Ytre Hvaler nasjonalpark) har nasjonalparkstyret fattet følgende vedtak:

- 1. Klagen fra Cecon Contracting AS/Tampnet AS tas ikke til følge.**
- 2. Klagesaken sendes over til Miljødirektoratet for endelig avgjørelse.**

Begrunnelse

Vi kan ikke se at Cecon Contracting AS/Tampnet AS har kommet med nye momenter av avgjørende betydning i klagen. Vi har vurdert fordelene opp imot ulempene ved å innvilge dispensasjon, og mener at ulempene er klart større enn fordelene ved å gi dispensasjon. Vi er fortsatt av den oppfatning at verneverdiene blir negativt påvirket av omsøkt tiltak, og vil være i strid med verneformålet - med vekt på

bevaring av det undersjøiske landskapet og havbunn med hard- og bløtbunn. Det legges vekt på mulig uheldig presedensvirkning. Forvaltningsmyndigheten mener tiltaket som er beskrevet i søknaden/klagen er av slik karakter at det ikke kan gis dispensasjon etter § 48 i naturmangfoldloven.

Nasjonalparkstyrets vedtak

Enstemmig vedtatt

2023-43 Siste nytt fra SNO

Utgår, da befarung ble avlyst på grunn av været. Flyttes til neste møte 08.12.23.

2023-44 Referatsaker

Forvalters forslag til vedtak

Tatt til orientering

Nasjonalparkstyrets vedtak

Enstemmig vedtatt

Kommentar til a) Felles høringsinnspill marine NPer (Jomfruland, Færder, Ytre Hvaler) – vindpark Vidar: Nasjonalparkstyret foreslår at en fotograf bør engasjeres for å ta bilder fra Færdersiden, som viser dagens vindmøller på svensk side om natten. Dette for å få et bedre bilde av hvordan belysning av vindmøller ser ut i landskapet. Forvalter bes følge opp dette.

2023-45 Delegert

Forvalters forslag til vedtak

Tatt til orientering

Nasjonalparkstyrets vedtak

Enstemmig vedtatt

2023-46 Eventuelt

Nasjonalparkstyret diskuterte oppfølging av Frisk Oslofjord (FO).

Nasjonalparkstyret mener at Frisk Oslofjord bør få en videreføring- FO III - Oslofjorden er et nasjonalt ansvar.

- Dette må tas videre som forslag til programstyret for FO. NP-styret ønsker å få etablert et kartleggingsprosjekt for de grunne marine områdene (0-30 meter) beskrevet av Havforskningsinstituttet (vedlegg 1).
- Vellykkede resultater i FO II bør videreføres – særlig kunnskapsformidling og tokt med båt.
- NP-styret ser behov for å opprette et dialogforum for fiskere, forskere, forvaltere – jamfør samforvaltningen i Kosterfjorden. Forvalter lager en beskrivelse av hvordan dette kan gjøres til neste møte 08.12.23.

2023 - 47

Protokoll fra styremøtet er elektronisk godkjent

Mona Vauger
styreleder

Petter N. Borge
styremedlem

Forslag til habitatkartlegging på grunt vann i Jomfruland, Færder og Ytre Hvaler nasjonalpark

Introduksjon.....	1
Kartleggingsområder.....	2
HI's forslag til kartlegging.....	3
Ålegressenger:	3
Større tareskogsforekomster:.....	3
Blåskjell, Flatøsters og Stillehavsøster	5
Skjellsand:	6
Bløtbunnsområder i strandsonen / Grunn Bløtbunn.....	6
Brakkvannsundervannsenger, Kransalgebunn, Tidevannseng og tidevannssump, Littoralbassengbunn	6
Bergvegg i fjæresonen, Grunne sandområder, Tangsamfunn.....	6
Fremmedarter:.....	6
Rapportering:	7
Skissert omfang innen prosjektrammen:.....	7
Referanser:.....	7

Introduksjon

Nasjonalparkene ønsker kartlegging på grunt vann (0-30m) med fokus på mer eksakt klassifisering og arealavgrensning av naturtyper med henblikk på vern, forvaltning, og tilstand for enkelte av disse.

Aktuelle naturtyper er ålegressenger, tareskog (stortare og fingertare), sukkertareskog, bløtbunn i strandsonen og skjellsandforekomster hvorav alle, med unntak av sukkertare, tidligere er kartlagt i «Nasjonalt program for kartlegging av marint mangfold, kyst», og derav registrert i Naturbase. I tillegg bør andre potensielt forvaltningsrelevante naturenheter (Bekkby mfl. 2021) vurderes inkludert grunnet deres funksjon som leveområde for truede eller nær truede arter, eller internasjonale forpliktelser. Dette inkluderer: Littoralbassengbunn, Bergvegg i fjæresonen, Grunne sandområder, Tangsamfunn, Blåskjellbunn, Flatøstersbunn, Tidevannseng og tidevannssump, Kransalgebunn og Brakkvannsundervannseng. Kunnskap om forekomst av fremmedarter slik som stillehavsøster, havnespy eller japansk drivtang kan også være viktig for forvaltningen.

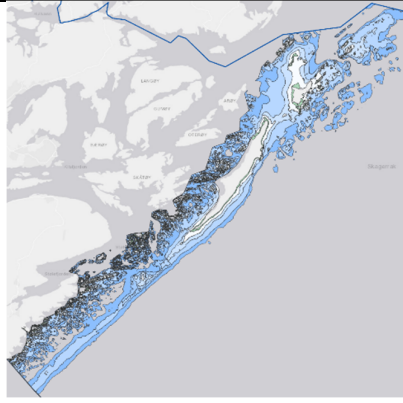
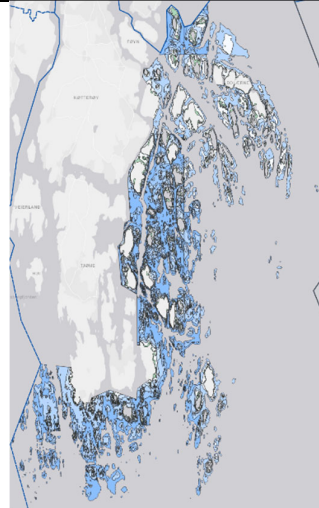
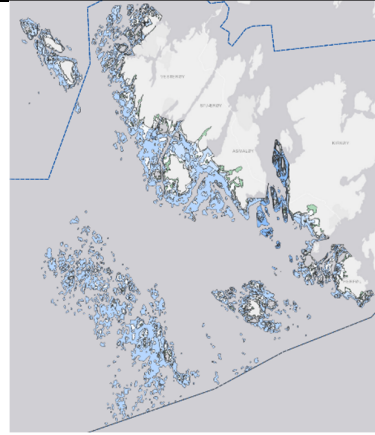
Overstående liste vil kreve bruk av ulike metoder og omfattende datainnsamling. I pilotprosjektet «Marine Grunnkart i Kystsonen¹» har det blitt gjort heldekkende kartlegging ved bruk av modellering basert på videotransekt og kart over miljøvariabler, slik som bunnforhold, dybde og eksponering. Da oppløsningen på slike kart er relativt grov blir de modellerte habitatkartene tilsvarende grove, og grensene ikke like sikre som avgrensning i felt. Og dette kommer spesielt til uttrykk på grunt vann hvor habitater varierer på mindre romlig skala.

I dette skrevet foreslår vi dels en generell metodikk som tilsvarer de som har blitt avendt i nasjonalt program til naturtype-avgrensning. Og dels bruk av randomisert plasserte videotransekt som kan anvendes både til direkte punktkartlegging, samt til heldekkende kartlegging om det sikres finansiering til denne analysen lokalt eller gjennom et landsdekkende Marine Grunnkart prosjekt på ett senere tidspunkt. I tillegg er dybde data i høy oppløsning i dag gradert, men det er mulig at 0-30m dybde avgraderes hvilket vil forbedre fremtidig habitatmodellering.

Tidligere kartlegging er registrert i naturbase. Metode til avgrensning av polygoner/områder varierer med naturtype. Ålegressenger er f.eks. avgrenset direkte i felt ved å følge kanten av engen med video, eller innsamling av et stort antall punktobservasjoner. Tareskog er modellert basert på punktobservasjoner; Bløttbunnsområder i strandsonen har blitt avgrenset ved bruk av flyfoto og skjellsandforekomster er modellert basert på geologiske kart fra NGU.

Det finnes i tillegg annen tidligere kartlegging i området. NIVA (Rinde et al. 2021) har bl.a. gjenbesøkt 5 ålegressenger og et antall stor- og sukkertarepunkt i nasjonalparkene, og de trenger dermed ikke å kartlegges på ny.

Kartleggingsområder

Jomfruland	Færder	Ytre Hvaler
		
56 km ²	70 km ²	71 km ²

Areal angitt er dybder grunnere enn 20m, inkl. tørrfallssone, grunnet manglende skille ved 30m dybde i tilgjengelige dybdekart. Kun svært få av de relevante naturtypene finnes dypere enn 20m (primært skjellsand).

¹ www.kartverket.no/geodataarbeid/marine-grunnkart-i-kystsonen

HI's forslag til kartlegging

Med unntak av enkelte naturtyper, foreslår HI at all kartlegging foretas ved bruk av videotranssekt vinkelrett på kysten. Video analyseres og hvert tidspunkt på video knyttes til et GPS-punkt. Denne metoden vil i størst mulig grad fange variasjonen og soneringen langs kysten, men kan ikke direkte brukes til å avgrensne polygoner i felt for hver enkelt naturtype. Metoden vil til gjengjeld kunne anvendes til habitatmodellering og til trening og verifikasjon av fjernmålingsdata, som bør overveies i slik større kartlegging.

Plassering og fordeling av transekt er ikke fastlagt. Antall transekt løpet av hele kartleggingsperioden skaleres av økonomi og effektivitet. Om det er ønskelig med detaljkartlegging av utvalgte områder kan antall transekt økes i disse på bekostning av reduksjon i andre. Plassering av transekt kan fordeles jevnt, eller målrettes mod å mange ulike miljøer og således potensielt ulike habitat. Til bruk i modellering bør den faktiske plasseringen være tilfeldig, gitt noen retningslinjer.

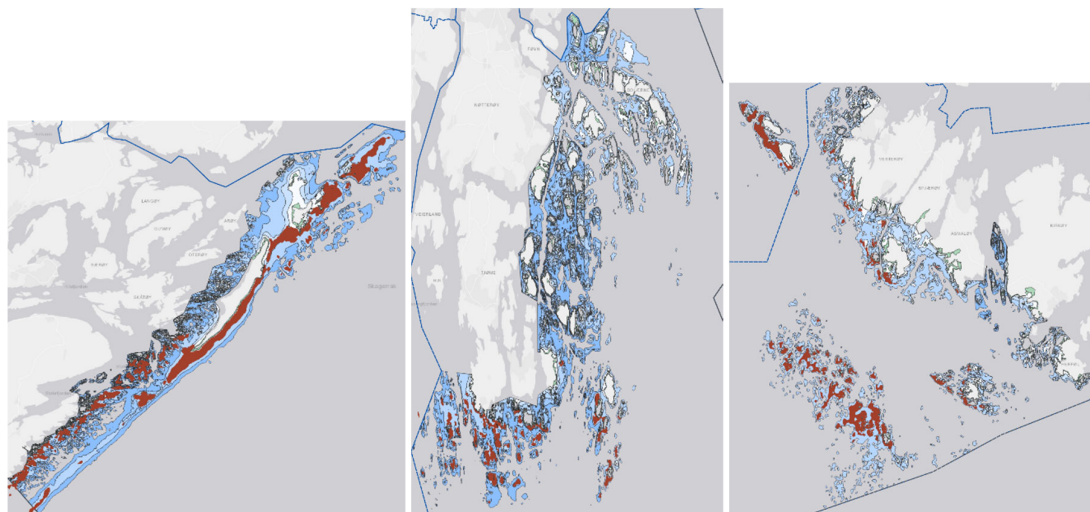
I et effektivt scenario med 3 personer i småbåt kan det foretas 1 transekt av 50-150m per 3 arbeidstimer inkl. logistikk og analyse. Konservativt kan man kanskje beregne 250 transekt for 1 mill. NOK.

Ålegressenger:

Alle enger registrert i Naturbase foreslås gjenkartlagt. Dvs. arealutbredelse etter DN håndbok 19, samt tilstandsvurdering etter veileder 02:2018. Det er i nasjonalparkene 38 enger (48 om man inkluderer engene rett på kanten av nasjonalparkene), hvorav 5 er kartlagt 2021 av NIVA. Anslått tidsbruk for 43 enger beregnet til 350 timer for felt og databearbeiding, ved 3 personer i småbåt. Ikke innberegnet avgrensning av eventuelle nye enger som finnes.

Større tareskogsforekomster:

Tett stortareskog kun bestående av stortare (I0101) / Tett blandingstareskog (I0102) / Sukkertare i tette forekomster (I0103)

Større tareskogsforekomster registrert i Naturbase for Jomfruland, Færder og Ytre Hvaler nasjonalpark, markert med rød/brun

Direkte avgrensning i felt vurderes for omfattende innen søknadens budsjett. HI forslår derfor at:

1) enkelte større forekomster velges ut og brukes som casestudies i hver nasjonalpark. Her vil det foretas noe arealavgrensning, registrering av tetthet på ulike dyp, 'negativ' påvekst av alger på blad, og nedre voksegrense.

2) Det foreslås å gjenbesøke punkt som tidligere har vært registrert, men som ikke ble gjenbesøkt av NIVA (Rinde et al 2022) – dette vil primært være i Jomfruland Nasjonalpark. Det vil foretas transektundersøkelser som krysser punktene.

3) Resterende tareskogskartlegging vil foretas gjennom transekt vinkelrett på kysten i den «generelle» feltkartleggingen. Det vil fortsatt registreres tetthet, nedre voksegrenser, og påvekstalger.

4) HI har utviklet en modell for utbredelse og biomasse av stortare. Denne er ikke opptrenet til bruk i Skagerrak, men vil kunne trenes ved hjelp av data ovenfor og deretter anvendes i nasjonalparkene.

Samlet vil undersøkelsene gi noe informasjon om endring på punktlokalitene samt hvorledes den tidligere modellerte utbredelsen passer med dagens forekomst. I tillegg vil det gi omfattende datasett for tilstandsvurdering og fremtidig modellering.

Det forslås å avsette 144 arbeidstimer til felt for oppgave (1)+(2) (2 dager Jomfruland, 1 dag Færder, 1 dag Ytre Hvaler), og 26 timer til databearbeiding = 170 timer. Oppgave (3) følger generelle transektundersøkelser.

Blåskjell, Flatøsters og Stillehavsøster

Stillehavsøsters forekommer primært ned til 2m dybde, flatøsters lidt dypere, og blåskjell dypere igjen. Artene krever derfor fokusert kartlegging for å følge retningslinjer for verdisetting.

Verdiklassifisering krever opptelling av individ pr. areal, og derfor snorkling eller video med mulighet for tetthetsestimering. I en vernesammenheng er det skjellbanker som er fokus mens mindre forekomster og tettheter også er viktige for overvåking av tilstandsendring.

HI foreslår innhenting av data på 3 måter:

- 1) Funn i de regulære videotransektene vil registreres som vanlig.
- 2) Intensivert kartlegging av områdene gjennom HIs blåskjellkartlegging (Strohmeier mfl. 2022). I dette programmet kartlegges alle 3 skjell ved hjelp av snorkling i ca. 150m lange transekter langs kysten. Metoden kan kun kartlegge så dypt det er praktisk mulig å se, da fridykking ikke er tillat i arbeidssammenheng. Det er allerede kartlagt noe i Ytre Hvaler (8 transekt, 1244m) og Færder (10 transekt, 1600m) nasjonalparkene i 2022 og denne kartleggingen vil bli gjentatt 2023 for å undersøke tilstandsendring. Kartleggingen fokuserer dermed ikke på å oppsøke områder med størst bestand av skjell. Det anbefales å avsette midler til tilsvarende kartlegging i Jomfruland, samt ytterligere transekt i Færder og Ytre Hvaler.

Eksempel på svømme-transekt 162m langs kysten ved Vesterviken, Ytre Hvaler. Her var det 54m med flekkvis forekomst og 108m med sammenhengende forekomst av blåskjell.

- 3) Opsjon: modellering av potensielle områder for skjellbanker basert på miljøvariabler som strøm, dybde mm. Etterfulgt av fokusert kartlegging av noen av disse områdene, enten ved svømmetranspekt, videotranspekt som kan sjekke opp dypere forekomster, eller kombinasjon.

100 Snorkel-transekt kan i snitt gjennomføres på 7 dager av 2 personer. Et overslag blir da NOK 250.000 ekskl. mva. for feltarbeidet inkl. reise/logistikk. Og de transektene kunne da fordeles med 40 Jomfruland, 15 Færder, 15 Ytre Hvaler, og 30 fordelt på bakgrunn av modellering av potensielle banker. Modelleringsarbeid ikke inkludert.

Skjellsand:

Skjellsandforekomster i Naturbase er modellert med utgangspunkt i grabbprøvetaking av bunnsedimenter og NGUs sedimentkart. Nasjonalparkene inneholder omtrent 120 avgrensninger av skjellsand (Ytre Hvaler 60, Færder 46, Jomfruland 13), hvorav noen er dypere en 20-30 m. Visuell bestemmelse og avgrensning (ved å følge kantene) i felt på dypere vann er vanskelig.

I dette prosjektet foreslås å visuelt sjekke et antall av de viktigste modellerte forekomstene i hver nasjonalpark, og for øvrig ellers registrere det som med sikkerhet kan bestemmes visuelt i videotransektene.

Bløtbunnsområder i strandsonen / Grunn Bløtbunn

Det er ikke utviklet noen oppdatert metode/veileder til slik kartlegging, og vil derfor ikke adskille seg vesentlig fra metoden anvendt i den opprinnelige naturtypekartlegging (digitalisering ved å tegne polygoner basert på flyfoto). Bildematerialet er imidlertid forbedret siden, og ulike metoder til tolkning av fjernmålingsdata kan anvendes. Luftdrone kan anvendes for mer eksakt kartlegging. Vi har ikke inkludert fokusert avgrensning av bløtbunn i strandsonen i dette forlaget, men dette kan revideres.

Brakkvannsundervannsenger, Kransalgebunn, Tidevannseng og tidevannssump, Littoralbassengbunn

Områdene har lite tidevannsforskjell, og grensene for nasjonalparkene går langs ytre kyst og inneholder derfor få eksisterende og potensielle områder. Kartlegging av disse krever spesielt fokus, er delvis limnisk/terrestrisk og kombineres vanskelig med transektundersøkelsene fra småbåt. HI Foreslår at dette ikke inkluderes i primære kartleggingen men kan tilføyes som opsjon.

Bergvegg i fjæresonen, Grunne sandområder, Tangsamfunn

Forekomst vil registreres av videotransektene, men ingen polygon avgrensning. Tangsamfunn vil i nogen grad også registreres i blåskjell-kartlegging ved svømme-transekt og her bidra med utbredelse langs kysten, hvor video-transektene viser dybdesoner.

Fremmedarter:

Arter som kan registreres visuelt vil bli notert i alle innsamlingsmetoder. Etterpå kan det genereres kart over relativ fordeling.

Rapportering:

Naturtyper etablert i naturbase vil avgrenses eller oppdateres basert på funnene. HI vil undersøke hvordan data fra videotransektene eventuelt kan rapporteres til NiN kart, men vil avhenge av marine kartleggingsregler som er under utarbeiding.

Det foreslås i tillegg utarbeidelse av en rapport vedr. arealmessig fremgang/tilbakegang av kjente forekomster, funn av nye forekomster, tilstand for enkelte naturtyper, forekomst av fremmearter, samt erfaringer og forslag til videre anvendelse av innsamlet transektdata.

Skissert omfang innen prosjektrammen:

- Ålegress + Tare + Blåskjell & Østers = NOK 1 mill. ekskl. mva.
- Videotransekt 250 stk. = NOK 1 mill. ekskl. mva.
- Rapportering: NOK 200.000
- Andre eventuelle kostnader: Noe utstyr, modellering (skjellbanker, tare, heldekkende NiN-kart), implementering av maskinsyn til videoanalyse, og eventuell innsamling eller bruk av fjernmålingsdata).
- Det foreslås at eventuell restmidler anvendes til å øke antall generelle transekt.

Referanser:

Bekkby T, Rinde E, Oug E, Buhl-Mortensen P, Thormar J, Dolan M, Mjelde M, Gitmark JK, Moy SR, Schneider S, Gonzales-Mirelis G, Systad G, van Son TC (2021) Forslag til forvaltningsrelevante marine naturenheter. Miljødirektoratet M-2155. 40p.

Rinde E, Moy SR, Borgersen G, Brkljacic MS, Fagerli CW, Gitmark JK, Mjelde M, Bekkby T, Bjorbækmo MFM, Christie H, Kile MR, Kvile KØ, Næss R, Oug E, Tveiten L, Walday M (2022) Utvikling av kartleggingsmetodikk og kriterier for lokalitetskvalitet for marine naturtyper. Miljødirektoratet M-2426 | 2022. 111s + vedlegg.

Strohmeier T, Strand Ø, Gatti P, Garcia AA (2022) Overvåking av blåskjellbestanden – grunnundersøkelse 2021 og 2022. Rapport fra havforskningen 2022-38. 26s.

<https://www.hi.no/hi/nettrapporter/rapport-fra-havforskningen-2022-38>